

doevropskými intelektuály nazírán komunismus (k tomu blíže zejména R. Aron: „Opium intelektuálů“) a nikoliv náhodou proto také řada odborníků, v tomto sborníku diskutujících, v minulosti s komunismem více či méně sympatizovala.

Na úplný závěr si nemohu odpustit závistivý osobní povzdech nad úrovní diskuse mezi jednotlivými vědci. Jejich vzájemné reakce, jakkoliv se vyznačující větší či menší názorovou odlišností, jsou totiž vedeny přímo noblesou vůči názorovým odpůrcům. [Např. E. Nolte reaguje na názory F. Fureta slovy: „Odpovídáte znovu s jasností, kterou v Německu nazýváme „latinskou“ nebo „francouzskou“. Rozdíly, které mezi námi ještě přetrvávají, mi připadají spíše jako rozdíly v přízvuku...“ (s. 147)] Věřím, že i v podmínkách našich společenskovědních oborů se postupem času ke zmíněné noblese alespoň přiblížíme.

Vojtěch Šimíček

Jan Kysela (ed.):

**DESET LET
ÚSTAVY ČESKÉ REPUBLIKY.
VÝCHODISKA, STAV, PERSPEKTIVY**

Eurolex Bohemia. Praha 2003, 424 s.

V předvečer prvního kulatého výročí přijetí Ústavy ČR, které připadlo na 16. prosinec loňského roku, uspořádala Stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury konferenci s prozaickým názvem „Deset let Ústavy České republiky“. V Rytířském sále Valdštejnského paláce v Praze, kde Senát sídlí, se 13. 11. 2002 sešla společnost lidí, které pojí přinejmenším jedna sdílená zkušenost. Ať již jako vrcholní reprezentanti moci zákonodárné, výkonné či soudní nebo jako přední zástupci akademické sféry se v uplynulých deseti letech podíleli na přípravě, interpretaci

či praktické aplikaci ustanovení textu nejvyšší právní síly na našem území. Nebylo věru lehkým úkolem pro editora mnohdy vzájemně pouze volně související příspěvky buď přímo přednesené na konferenci nebo sepsané u příležitosti vydání doprovodného sborníku uspořádat do jednoho systematického celku a představit veřejnosti. Předem je nutno podotknout, že Janu Kyselovi se povytce nevděčný úkol opravdu zdařil a publikace příslušného sborníku následující v relativně krátkém čase po uspořádání konference potěší nejen české konstitucionalisty. Pestrá škála zveřejněných pojednání má šanci upoutat také pozornost politologů, ekonomů, právníků rozličných odvětví, a s ohledem na takřka dokumentární hodnotu některých příspěvků na nich časem spočine se zájmem i oko historiků.

Editor rozdělil příspěvky účastníků konference do části obecné obsahující pojednání právně-teoretická, zamyšlení nad genezí české ústavnosti i úvahy věnované širšímu spektru otázek a části zvláštní, kde se nacházejí texty specializované již na materií některé z hláv Ústavy ČR (základní ustanovení, moc zákonodárná, výkonná a soudní atd.). Pro případ dotisku sborníku by mohlo být zváženo, zda logicky vytvořené a osvědčivší se rozdělení publikovaných příspěvků nepromítnout též do obsahového přehledu textů, který se nachází na konci sborníku. Rovněž medailonky autorů jednotlivých pojednání by mohly být přínosem, jakkoli jména přednášejících na konferenci nejsou čtenáři vesměs neznámá, a tudíž neexistence byť i stručných biografii nepředstavuje zásadní problém.

O tom, že sborník je důstojný nikoli jen formou, ale též svým obsahem, svědčí již úvodní příspěvky presidenta republiky Václava Havla a předsedy Senátu Petra Pitharta, následující po úvodním slově předsedy výše připomenuté Stálé komise Senátu pro Ústavu ČR, senátora Jiřího Stodůlky. Věta Petra Pitharta, podle níž „stabilita systému nemůže být výsledkem zamlčování konfliktů, nýbrž až důsledkem jejich řešení“, přičemž řešení se

nalézá „podle předem dohodnutých, co možná stálých pravidel“, přibližuje smysl ústavního dokumentu, smysl, který rozhodně nepozbývá na aktuálnosti ani v současné době. Proces (sic!) nalézání vhodných řešení vyžaduje však zároveň solidní fundus kultury právní i politické, které se obě utvářejí v průběhu ústavního vývoje každého státu. Pojednání premiéra Vladimíra Špidly ve svém závěru připomíná domácí ideové zdroje, které mají svůj význam pro formování české státnosti jako přímé pokračovatelky státnosti československé.

V některých z následujících příspěvků části obecné pak převažuje spíše deskriptivní rozměr, jiné jsou vedeny naopak určitou intencí, která se často nevyhýbá úvahám *de lege (seu constitutione) ferenda* (výrazně např. J. Barák). Více než jen dokumentární hodnotu mají přitom právě úvahy nad vznikem a proměnami české Ústavy (I. Brožová, J. Filip, J. Kalvoda, V. Pavlíček, M. Výborný) nevyhýbající se třeba ani komparativnímu přístupu (K. Klíma, M. Klíma, při užším vymezení problému v části zvláštní i Z. Kühn) či širší reflexi (A. Gerloch). Příspěvek L. Cibulky umožňuje alespoň částečný pohled na některé proměny slovenské ústavnosti v novější době pro srovnání s českými realitami. Zásadní úvahu o dovtváření Ústavy ČR judikaturou Ústavního soudu předestřel jeden z jeho nejznámějších reprezentantů Prof. Holländer, úvahy jeho profesního kolegy Vojtěcha Cepla pak vykazují kvalitu obecně nadčasové. Výjimkou mezi texty nejsou pochopitelně ani příspěvky polemické, ať již jde o pojednání připomínající počátky české ústavnosti (Z. Jičínský) či změny Ústavy, k nimž v uplynulém období došlo. Na stránkách sborníku se tudíž ocitly i reakce na aktuální polemiky vedené nad tzv. euro-novelou Ústavy, která nejen změnila dosud tradiční zásadu dualistického přístupu k mezinárodním smlouvám, ale zasáhla též do pravomoci Ústavního soudu. Zamyšlení M. Holečka či J. Malenovského jsou dokladem neutuchající diskuse vyvolané v této souvislosti nálezem Ústavního soudu č. 403/2002 Sb.

Zde se zároveň ocitáme za pomezím příspěvků, které editor sborníku s ohledem na jejich specializaci již zařadil do části zvláštní.

Vedle aktuálních otázek souvisejících s přistoupením České republiky do svazku Evropské unie (kromě výše zmíněných textů dále též J. Zemánek) se zde zájem účastníků konference soustředil i na problematiku ochrany lidských práv (J. Blahož, V. Güttler), zajímavé a ucelené pojednání o postavení politických stran v našem ústavním systému nabídl čtenářům V. Šimíček. Pojednání J. Syllové a J. Kysely o českém parlamentarismu, resp. o funkcích druhé komory Parlamentu ČR dokládají suverénní obeznámenost obou autorů s prostředím zákonodárného tělesa. Nepochybně zajímavý vztah Parlamentu a Ústavního soudu následně přibližuje text V. Sládečka. Ústavní soud není jediným orgánem moci soudní, kterému je v publikaci věnován prostor. Pěkně nastíněný vývoj úvah o obnově správního soudnictví v době polistopadové čtenáři předkládá L. Pítrová.

Nepochybně navýsost vhodně načasovaným textem je pojednání M. Kubáta věnované možnostem zavedení přímé volby prezidenta v ČR. Dobře argumentačně podložena stať poněkud zchlazuje všeobecné nadšení, které v nedávné době (dnes?) u této otázky zdánlivě všeobecně panovalo. Téma tzv. presidentského veta otevírá stať V. A. Schorma. Následuje zamyšlení nad ústavním postavením státního zastupitelství z pera J. Fenyky, přičemž zajímavou možností ústavního zakotvení funkce ombudsmana se v dalším příspěvku zabývá O. Motejl. Koncepti nezávislých správních úřadů, z nichž dva zmiňuje i česká Ústava (ČNB a NKÚ), vyzdvihuje jako perspektivní ve svém příspěvku T. Ježek, některým aspektům jejich fungování se věnují V. Filip a M. Tomášek. S ohledem na systematiku Ústavy jsou na závěr sborníku zařazeny texty P. Záreckého a V. Mikuleho věnované problematice vývoje územní samosprávy po roce 1989. Zatímco první z těchto úvah představuje v dnes již historické perspektivě snahu

o vytvoření vyšších územně samosprávných celků, přičemž přesvědčivě dokládá, že vítězná koncepce krajské samosprávy nad úvahami o obnově zemského zřízení od počátku zdaleka nebylo věcí samozřejmou. Stať V. Mikuleho si pak všímá vazby ústavního textu na reálné utváření územní samosprávy v ČR.

Závěrem můžeme podotknout, že sborník k desíletému výročí Ústavy ČR vydaný péčí Senátu PČR zdařile navázal na svazek příspěvků z konference uspořádané na Masarykově universitě k pětiletému jubileu vzniku ústavního dokumentu (Ústava ČR po pěti letech. Brno 1998). Doufejme, že takto prozatím úspěšně navázaná nit' bude pokračovat dalšími publikacemi u příležitosti budoucích výročí. O témata k diskusi nebude s největší pravděpodobností ani v budoucnosti velká nouze, protože Labandovo pravidlo, že po přijetí ústavy je nutno naučit se s ústavou žít a nikoliv se stále přít o její obsah, v praxi patrně nikdy nedojde absolutního naplnění.

Jiří Georgiev

Pečinka, Pavel:

ZELENÁ ZLEVA? – HISTORIE ÉKOLOGICKÝCH STRAN V EVROPĚ

G plus G, s. r. o., Praha 2002, 261 stran

Na podzim loňského roku vydalo nakladatelství *G plus G* dílo brněnského politologa Pavla Pečinky (nezaměňujte s Bohumilem, který není politologem a píše se na rozdíl od Pavla s krátkým „i“) *Zelená zleva? nesoucí poměrně výstižný podtitul Historie ekologických stran v Evropě*. Publikace obsahuje velmi podrobný popis formování různých politických platforem zeleného typu, jejich vývoj, štěpení, slučování, opětne štěpení, opětne slučování, transformace, zániky a postavení v rámci politického prostoru, ve kterém se pohybovaly.

Čtenář tak má šanci se dozvědět o hlavních proudech v rámci zeleného hnutí, o jeho zdrojích a o strastiplné cestě, kterou musí pravděpodobně každá nová politická doktrína vykonat od svého zrodu nad stolem později tímto aktem proslaveného levného restauračního zařízení do programového prohlášení vlády. Pečinkovo dílo je strukturováno v kapitolách podle jednotlivých zemí. Kniha je nesmírně bohatá faktograficky a z popisného hlediska vyčerpává pravděpodobně všechny požadavky, které může znalostichtivý čtenář rozumně požadovat. To platí jak o zpracování jednotlivých zemí, tak o jejich poměrně širokém katalogu. V monografii jsou rozebrány jak všechny západoevropské země, tak i východoevropské a některé neevropské postsovětské země (kavkazské země). Čtenář si po přečtení celé monografie nadupané daty a zkratkami udělá představu o osudech zeleného stranictví v evropském kontextu a v mnoha případech si opraví některé mýty živené v českém politologickém povědomí. V tomto ohledu mám na mysli především ty mýty, které vycházejí z povrchních znalostí strany zelených v Německu.

Čtenář se tak může např. dozvědět, že původ zelených obecně nemusí být spjat pouze s levicí, ale i s pravicí, dále se může dočíst o kuriózních protějšcích stran zelených apod. Významným přínosem díla je rovněž zpracování nejpozdějších událostí týkajících se daného tématu v České republice. V díle je popsán vývoj environmentalistických hnutí v ČSSR a strany zelených v České republice (potažmo Československu) od listopadu 1989 a její vztah k jiným environmentalistickým hnutím v České republice. Popis tohoto vývoje je uzavřen popisem relativního volebního úspěchu ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2002. V kontextu české odborné literatury je Pečinkova monografie velmi výjimečná a z hlediska svého rozsahu a obsáhlosti nemá mezi sobě podobnými díly významnější konkurenci.

Encyklopedicky vyčerpávající charakter díla však implikuje i jeho nedostatek, a totiž